

Wyrok z dnia 14 listopada 1997 r.

II UKN 328/97

Traktowanie wysługi emerytalnej jako okresu służby wojskowej (art. 53 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin, Dz.U. Nr 10, poz. 36 ze zm.) stanowi szczególnego rodzaju fikcję prawną, której zastosowanie nie może być rozszerzane w drodze wykładni na pojęcie służby z art. 14 ust. 1 pkt 2 w związku z art. 53 ust. 6 tej ustawy.

Przewodniczący SSN: Stefania Szymańska, Sędziowie SN: Andrzej Kijowski (sprawozdawca), Zbigniew Myszka.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 14 listopada 1997 r. sprawy z wniosku Janusza S. przeciwko Wojskowemu Biuru Emerytalnemu w G. o wysokość emerytury wojskowej, na skutek kasacji wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku z dnia 14 marca 1997 r. [...]

o d d a l i ł kasację.

U z a s a d n i e n i e

Wojskowe Biuro Emerytalne w G. decyzją z dnia 17 maja 1996 r. odmówiło Januszowi S. zaliczenia do wysługi emerytalnej okresu zatrudnienia po zwolnieniu ze służby wojskowej. W uzasadnieniu tej decyzji wojskowy organ rentowy wskazał, że przepis art. 53 ust. 6 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin (Dz. U. z 1994 r. Nr 10, poz. 36) stanowi, iż w razie zgłoszenia, po dniu wejścia w życie ustawy wniosku o doliczenie nie uwzględnionych dotychczas w wymiarze emerytury okresów składkowych lub nieskładkowych, wysokość emerytury ustala się z zastosowaniem art. 14 i art. 15 ust. 1 ustawy. Wobec tego doliczenie okresu zatrudnienia wykonywanego po zwolnieniu ze służby wojskowej jest uwarunkowane między innymi, wykazaniem co najmniej 20 lat służby (art. 14 ust. 1 pkt 2 ustawy). Tymczasem wnioskodawca pełnił nieprzerwanie służbę wojskową od dnia 28 września 1962 r. do dnia 3 maja 1979 r., czyli przez 16 lat 7

miesiący i 6 dni.

Domagając się zmiany powyższej decyzji, wnioskodawca twierdził w odwołaniu, że przy zwolnieniu ze służby wojskowej naliczono mu 20 lat wysługi emerytalnej, którą - zgodnie z art. 53 ust. 1 pkt 2 i ust. 6 ustawy - należy traktować jako służbę. Wojskowy organ rentowy wniósł natomiast o oddalenie odwołania.

Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku z siedzibą w Gdyni wyrokiem z dnia 15 października 1996 r. [...] przekazał Wojskowemu Biuru Emerytalnemu w G. do merytorycznego rozpoznania wniosek skarżącego o doliczenie mu do stażu pracy okresu zatrudnienia od 4 lipca 1958 r. do 28 sierpnia 1958 r. oraz oddalił odwołanie w pozostałym zakresie. W motywach tego wyroku Sąd Wojewódzki wskazał, że przed służbą wojskową, trwającą 16 lat 7 miesięcy i 6 dni, wnioskodawca pozostawał w zatrudnieniu przez 2 lata 11 miesięcy i 11 dni, wobec czego okres jego wysługi emerytalnej wynosi łącznie 19 lat 6 miesięcy i 17 dni. W takiej sytuacji przepis art. 11 ust. 2 poprzednio obowiązującej ustawy z dnia 16 grudnia 1972 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin (jednolity tekst: Dz. U. z 1983 r. Nr 29, poz. 139 ze zm.) pozwalał okres wysługi przekraczającej 6 miesięcy traktować jako pełny rok, wobec czego w decyzji z dnia 10 marca 1980 r. o ustaleniu prawa wnioskodawcy do wojskowej emerytury przyjęto za podstawę jej wymiaru 20 lat wysługi emerytalnej. Wspomniany ostatnio przepis utracił jednak moc z dniem 26 lutego 1994 r., tj. w dacie wejścia w życie obecnie obowiązującej ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r., nie zawierającej podobnego uregulowania. W świetle przepisów nowej ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin wnioskodawca nie legitymuje się zatem okresem 20 lat wysługi emerytalnej, który - wbrew stanowisku wojskowego organu rentowego - uzasadniałby doliczenie zainteresowanemu okresów zatrudnienia wykonywanego po zwolnieniu ze służby wojskowej, gdyż z mocy art. 16 ust. 1 ustawy do wysługi emerytalnej wlicza się poza służbą wojskową również inne okresy składkowe i nieskładkowe. Jeżeli więc wniosek o doliczenie okresów zatrudnienia po zwolnieniu ze służby wojskowej został przez zainteresowanego złożony pod rządem ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r., to w braku 20 lat wysługi emerytalnej mają do niego - na mocy odesłania z art. 53 ust. 6 ustawy - zastosowanie jej przepisy art. 14 i art. 15 ust. 1. Innymi słowy, zadośćuczynienie żądaniu wnioskodawcy wymagałoby wykazania przezeń 20 lat służby, a tego warunku zainteresowany nie spełnia.

Apelację wnioskodawcy od powyższego orzeczenia oddalił Sąd Apelacyjny-

Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku wyrokiem z dnia 14 marca 1997 r. [...]. W uzasadnieniu tego rozstrzygnięcia Sąd Apelacyjny podkreślił, że ustawa z dnia 10 grudnia 1993 r. wyraźnie odróżnia dwie instytucje prawne, tj. ustalenie na nowo z urzędu wysokości wojskowych emerytur i rent, które w dniu wejścia ustawy w życie przysługiwały na podstawie dotychczasowych przepisów (art. 53 ust. 1 ustawy), jak też podwyższenie wysokości dotychczasowego świadczenia emerytalnego przez doliczenie nie uwzględnionych w niej wcześniej okresów składkowych lub nieskładkowych (art. 53 ust. 6 ustawy). Przeliczanie dotychczas pobieranych świadczeń następuje na zasadach określonych w art. 53 ust. 1 pkt 1-4 ustawy, które nie dotyczą ustalania nowej wysokości emerytury na wniosek zgłoszony w trybie art. 53 ust. 6 ustawy po dniu jej wejścia w życie. Wniosek taki zgłosił zainteresowany w dniu 23 stycznia 1996 r., a zatem zgodnie z art. 53 ust. 6 ustawy nowa wysokość jego emerytury jest ustalana przy zastosowaniu przepisów art. 14 i 15 ust. 1.

Znaczy to, że do posiadanej już wysługi emerytalnej, a więc uwzględnionej w wymiarze świadczenia przed datą złożenia wniosku, można doliczyć okresy zatrudnienia wykonywanego po zwolnieniu ze służby wojskowej, m.in. pod warunkiem wykazania 20 lat służby (art. 14 ust. 1 pkt 2). Prawodawca odróżnia więc wysługę emerytalną, do której wlicza się okresy zatrudnienia po zwolnieniu ze służby, jak też służbę wojskową w wymiarze 20 lat, jako jeden z warunków uruchomienia mechanizmu zwiększającego wysokość wojskowej emerytury oraz doliczenie okresów takiego zatrudnienia. Przepis art. 53 ust. 6 ustawy nie odsyła do zasad przeliczania wysokości świadczeń, a więc do art. 53 ust. 1 pkt 1-4, tylko do postanowień art. 14 i art. 15 ust. 1, przy czym pojęciu służby zawartemu w art. 14 ust. 1 pkt 2 nie nadaje jakiegoś szczególnego znaczenia. Skoro zatem wnioskodawca ma jedynie 16 lat 6 miesięcy i 17 dni służby wojskowej, to tym samym nie spełnia określonej w art. 14 ust. 1 pkt 2 ustawy przesłanki zwiększenia emerytury z tytułu wykonywania zatrudnienia po zwolnieniu ze służby.

Kasację od powyższego wyroku wniósł pełnomocnik wnioskodawcy, zarzucając naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię "wzajemnej relacji" pomiędzy przepisami art. 53 ust. 1 pkt 2 i art. 53 ust. 6 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. oraz przez niewłaściwe zastosowanie art. 53 ust. 6 tej ustawy i domagając się uchylenia zaskarżonego orzeczenia, jak też poprzedzającego go wyroku Sądu Wojewódzkiego w Gdańsku z dnia 15 października 1996 r. oraz decyzji Wojskowego Biura Emerytalnego w G. z dnia 17 maja 1996 r. W uzasadnieniu skargi kasacyjnej wyra-

żono pogląd, że wartość świadczenia emerytalnego przysługującego wnioskodawcy w dacie wejścia w życie ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r., a więc w dniu 26 lutego 1994 r., została z mocy art. 53 ust. 1 ustawy przeliczona na nowo przy zastosowaniu reguły określonej w art. 53 ust. 1 pkt 2 ustawy, iż wysługa emerytalna żołnierzy zwolnionych ze służby do dnia poprzedzającego dzień wejścia w życie nowej ustawy podlega zachowaniu i traktuje się ją jako okres służby. Zasada ta odnosi się również do wniosków składanych w trybie art. 56 ust. 6 ustawy po dniu jej wejścia w życie. Wniosek złożony przez zainteresowanego w dniu 23 stycznia 1996 r. powinien być zatem rozpatrywany jedynie z punktu widzenia pozostałych przesłanek z art. 14 i art. 15 ust. 1 ustawy, a więc innych niż spełniony już ex lege warunek dwudziestoletniego okresu wysługi, traktowanej jako okres służby (art. 14 ust. 1 pkt 2 ustawy). Wojskowy organ rentowy oraz orzekające w sprawie Sądy nie dysponowały bowiem kompetencją do ponownego ustalania okresu służby wojskowej wnioskodawcy, któremu 20 lat wysługi emerytalnej zostało już w taki właśnie sposób zakwalifikowane przez art. 53 ust. 1 pkt 2 ustawy.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną, wojskowy organ rentowy wniósł o jej oddalenie, gdyż zaskarżony wyrok nie narusza prawa. Wnioskodawca nie legitymuje się bowiem okresem 20 lat służby wojskowej (a nawet 20 lat wysługi emerytalnej), a zgodnie z art. 14 ust. 1 pkt 2 w związku z art. 53 ust. 6 ustawy jest to jeden z warunków uwzględnienia złożonych po dniu 26 lutego 1994 r. wniosków o doliczenie do wymiaru wojskowej emerytury okresów zatrudnienia wykonywanego po zwolnieniu ze służby.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja jest bezzasadna i podlega oddaleniu. Ustawa z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin (Dz. U. z 1994 r. Nr 10, poz. 36 ze zm.) stanowi bowiem w art. 14 ust. 1 pkt 2, że emerytowi wojskowemu, który po zwolnieniu ze służby pracował w wymiarze czasu pracy nie niższym niż połowa pełnego wymiaru czasu pracy, dolicza się - na jego wniosek - okres tego zatrudnienia do wysługi emerytalnej, jeżeli, między innymi, ma co najmniej 20 lat służby. Powołany przepis ma zgodnie z art. 53 ust. 6 ustawy zastosowanie do ustalenia wysokości wojskowej emerytury w sytuacji, gdy wniosek o doliczenie nie uwzględnionych wcześniej w wymiarze emerytury okresów składkowych lub nie-

składkowych zostanie zgłoszony po dniu wejścia ustawy w życie, czyli po dniu 26 lutego 1994 r. (art. 60 ustawy). Z żądaniem opartym na tym przepisie wnioskodawca wystąpił w dniu 23 stycznia 1996 r., a więc spełnienie tego żądania zależy, między innymi, od wylegitymowania się dwudziestoletnim okresem służby wojskowej lub okresów z nią równorzędnych w rozumieniu art. 13 ust. 1 ustawy. Wymagania tego wnioskodawca nie spełnia, gdyż jego służba w wojsku trwała "jedynie" 16 lat 7 miesięcy i 6 dni.

Powyższej oceny nie zmienia fakt, że dłuższa jest u wnioskodawcy tzw. wysługa emerytalna, zdefiniowana w art. 3 ust. 1 pkt 7 ustawy. Po doliczeniu okresów zatrudnienia poprzedzającego służbę wojskową, wysługa emerytalna wyniosła bowiem, przy zwolnieniu wnioskodawcy z wojska w dniu 3 maja 1979 r., łącznie 19 lat 6 miesięcy oraz 17 dni i na podstawie art. 11 ust. 2 poprzednio obowiązującej ustawy z dnia 16 grudnia 1972 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i ich rodzin (jednolity tekst: Dz. U. z 1983 r. Nr 29, poz. 139 ze zm.) została "zaokrąglona w górę" do 20 lat. Co prawda, wysługa emerytalna żołnierzy zwolnionych ze służby do dnia poprzedzającego dzień wejścia w życie ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r., a więc do dnia 25 lutego 1994 r. "podlega zachowaniu i traktuje się ją jako okres służby" (art. 53 ust. 1 pkt 2 ustawy), ale zasada ta - jak słusznie zauważył Sąd drugiej instancji - odnosi się tylko do ustalenia z urzędu nowej wysokości pobieranych już świadczeń emerytalnych i rentowych, przysługujących uprawnionym w dniu 26 lutego 1994 r. na podstawie dotychczasowych przepisów (art. 53 ust. 1 ustawy). Wspomniana reguła nie ma więc zastosowania do podwyższenia po tej dacie na wniosek zainteresowanego podstawy wymiaru wojskowej emerytury przez doliczenie do niej nieuwzględnionych wcześniej okresów składkowych lub nieskładkowych (art. 53 ust. 6 ustawy). Wniosek taki jest bowiem rozpatrywany zgodnie z art. 14 i art. 15 ust. 1 ustawy, z czego wynika, iż wzrost wysługi emerytalnej przez wliczenie do niej okresów zatrudnienia wykonywanego po zwolnieniu ze służby jest uwarunkowany legitymowaniem się co najmniej dwudziestoletnim okresem owej służby, łącznie z okresami równorzędnymi ze służbą. Nie wystarczy więc dwudziestoletni okres wysługi emerytalnej.

Wprawdzie prawodawca wyodrębnił ponadto kategorię "wysługi emerytalnej traktowanej jako okres służby", ale jest to szczególnego rodzaju fikcja prawna i zakres jej zastosowania nie może być rozszerzany w drodze wykładni. Jeżeli więc rzeczona fikcja prawna jest zamieszczona w przepisie art. 53 ust. 1 pkt 2 ustawy, to nie

wolno jej rozciągać na przepis art. 53 ust. 6 ustawy, zwłaszcza że dotyczy on odmiennej instytucji prawnej. Instytucji tej nie powinien prawodawca czynić jednostką redakcyjną art. 53, tylko zamieścić w osobnym artykule ustawy, ale to uchybienie z zakresu techniki legislacyjnej pozostaje bez wpływu na ustalenie zakresu odniesienia wspomnianej fikcji prawnej.

Na marginesie dotychczasowych rozważań należy podkreślić, że dwudziestoletni okres służby, jako warunek wzrostu wysługi emerytalnej przez wliczenie do niej zatrudnienia wymaganego po zwolnieniu ze służby, występuje również w art. 14 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Urzędu Ochrony Państwa, straży Granicznej, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz. U. Nr 53, poz. 214 ze zm.). Warunek ten jest więc charakterystyczny dla służb mundurowych w ogólności i w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 26 września 1997 r., II UKN 225/97, został oceniony podobnie jak w niniejszym rozstrzygnięciu.

Z wyżej wskazanych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 393¹² KPC orzekł, jak w sentencji.

=====